

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่อง ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่อง ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบ

การบริหารจัดการภาครัฐ

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ ๑ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

(๑) พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๔๐ ปี แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว ๒ ครั้ง แต่ไม่ได้เป็นการแก้ไขในสาระสำคัญของขั้นตอนหรือวิธีการจดทะเบียน ทำให้มีขั้นตอนการตรวจสอบคำขอบางขั้นตอนยังไม่สอดคล้องกับหลักสากล ส่งผลให้กระบวนการจดทะเบียนมีความล่าช้า ช้าซ้อน เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิบัตรซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

(๒) ในประเด็นของการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองอย่างเพียงพอ ในเวทีระหว่างประเทศที่ผ่านมา เช่น การประชุม Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore (WIPO IGC) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่สนับสนุนให้มีการจัดทำตราสารที่มีผลผูกพันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อหามาตรการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการผลักดันร่างข้อบทให้มีหลักการการเปิดเผยแหล่งที่มา ในกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร และมีหลักการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี CBD แล้วเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๗ และร่วมลงนามในพิธีสารนาโยยา

ว่าด้วยการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรม และเท่าเทียม (Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing on Benefits Arising from Their Utilization: Nagoya Protocol) แล้วเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกัน ดังนั้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศโดยจัดให้มีมาตรการที่เป็นไปตามท่าทีของไทยในเวทีระหว่างประเทศก่อนผลักดันให้เกิดความตกลงระหว่างประเทศในอนาคต จึงควรกำหนดให้มีข้อกำหนดดังกล่าวในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แม้การประชุม WIPO IGC ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าจะสามารถหาข้อยุติได้ในเร็ววัน แต่ในหลายประเทศ เช่น อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มประชาคมแอนเดียน เปรู เป็นต้น ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นนี้และเป็นกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นเจ้าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในของตนเพื่อรองรับหลักการข้างต้นแล้ว การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

(๓) แก้ไขบทบัญญัติเรื่องการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) เพื่อให้เกิดความชัดเจน และรองรับการใช้มาตรการตามมาตรา ๓๑ bis ของ TRIPS Agreement เพิ่มช่องทางให้อุตสาหกรรมยาของไทยผลิตยาเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่ไม่มีศักยภาพในการผลิตได้ หรือในกรณีที่ไทยนำเข้ายาที่ผลิตขึ้นตามมาตรการดังกล่าวก็ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนซ้ำซ้อนอีก ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพิจารณาศึกษาการยอมรับพิธีสาร แก้ไขความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าหรือความตกลงทริปส์ด้านสาธารณสุขของไทย สถานิติบัญญัติแห่งชาติที่เห็นควรให้เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อรองรับพิธีสารฯ ดังกล่าว

(๔) ผู้ออกแบบและผู้ประกอบการไทยในปัจจุบันได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีความสวยงาม ทันสมัย เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ และมีมูลค่าการส่งออกสินค้าออกแบบของไทยที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับหลักสากลและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้กระบวนการจดทะเบียนมีความล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

(๕) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาถูกจำกัดโดยหลักดินแดน ซึ่งเป็นอำนาจตามกฎหมายของแต่ละประเทศในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในอาณาเขตของตน ดังนั้น หากบุคคลใดต้องการขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของตนในต่างประเทศจะต้องดำเนินการตามกฎหมายภายในของประเทศดังกล่าว ซึ่งการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมในต่างประเทศนั้นมีความซับซ้อน ระบบและขั้นตอนต่างๆ มีความยุ่งยากซับซ้อนและ ต้องใช้ระยะเวลา จึงอาจเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการไทยในการขอรับความคุ้มครองในต่างประเทศ

๑.๒ เหตุไฉนจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

โดยที่พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๔๐ ปี แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว ๒ ครั้ง แต่ไม่ได้เป็นการแก้ไขในสาระสำคัญของขั้นตอนหรือวิธีการจดทะเบียนสิทธิบัตร ดังนั้น กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงได้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มี

ขั้นตอน กระบวนการ และระบบการตรวจสอบสิทธิบัตรที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรมากยิ่งขึ้น ตลอดจนปรับปรุงหลักการต่างๆ ให้สามารถส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิบัตรได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหากไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองนวัตกรรมใหม่ๆ และอาจส่งผลให้นักออกแบบไม่เกิดแรงจูงใจที่จะนำผลงานมายื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เนื่องจากมีขั้นตอนการตรวจสอบที่ล่าช้าและไม่มีความเป็นสากล

สิทธิบัตรนับเป็นปัจจัยสำคัญในการยกอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Infrastructure) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) และรายงานการประเมินผลดัชนีนวัตกรรมโลก (The Global Innovation Index : GII) รวมทั้งการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) อีกทั้งการเร่งดำเนินการพัฒนาระบบสิทธิบัตรของไทยให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล และเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรืออุตสาหกรรมแห่งอนาคตย่อมสร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบให้กับประเทศ นำพาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ ภายใต้บริบทใหม่ของโลกอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบาย “ประเทศไทย ๔.๐” ของรัฐบาล

โดยหากไม่เพิ่มบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยจะไม่สามารถใช้การบังคับใช้สิทธิ (Compulsory Licensing) เพื่อส่งออกเภสัชภัณฑ์ไปยังประเทศที่ไม่มีศักยภาพในการผลิต ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเสียโอกาส หากในอนาคตอุตสาหกรรมการผลิตยาของไทยมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้นจนสามารถส่งออกเภสัชภัณฑ์ไปยังประเทศที่ไม่มีศักยภาพในการผลิตยาได้ รวมถึงไม่สามารถตรวจสอบและป้องกันการลักลอบการนำทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘ (ASEAN IPR Action Plan ๒๐๑๖ - ๒๐๒๕) ได้ตั้งเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายและนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาคร่วมกัน รวมทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถยื่นคำขอระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว โดยสามารถขอรับความคุ้มครองได้ในหลายประเทศในคราวเดียวกัน โดยหากไม่เข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกฯ จะส่งผลให้นักออกแบบและผู้ประกอบการไทยต้องยื่นขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งมีระบบและขั้นตอนต่างๆ ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการดำเนินการ

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซงคืออะไร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งให้ความคุ้มครองและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีหน้าที่ตามกฎหมายประการหนึ่งในการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการและประชาชนให้มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน และภารกิจตามแผนที่นำทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ระยะ ๒๐ ปี (IP Roadmap พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๗๙) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ “ประเทศไทย ๔.๐”

เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้กฎหมายสิทธิบัตรของไทยมีการให้ความคุ้มครองที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับ มาตรฐานสากล และสามารถส่งเสริมอุตสาหกรรมในสาขาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนมีกระบวนการ ขั้นตอน และระบบสิทธิบัตรที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ภายใต้กรรมสารเจนีวา ค.ศ. ๑๙๙๙ จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ ผู้ยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถยื่นคำขอระหว่างประเทศ เพียงครั้งเดียว โดยไม่จำเป็นต้องแยกยื่นคำขอในแต่ละประเทศ ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนจากภาษา และกระบวนการที่แตกต่างกัน ประกอบกับแผนปฏิบัติการด้านทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘ (ASEAN IPR Action Plan ๒๐๑๖ - ๒๐๒๕) ได้ตั้งเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกฯ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายและนโยบาย ทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาคร่วมกัน

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร (นักวิชาการตรวจสอบ สิทธิบัตร) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ - พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๙๕ คน ประกอบกับกรมฯ ได้มี การพัฒนาระบบการตรวจสอบสิทธิบัตร ระบบนำเข้าและจัดเก็บข้อมูล ระบบนำเข้าข้อมูลการตรวจค้น แบบผลิตภัณฑ์ รวมถึงการนำเข้าข้อมูลประกาศโฆษณาจากสำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกา ลงในระบบฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบความใหม่ เพื่อช่วยให้กระบวนการตรวจสอบสิทธิบัตร รวดเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาค่าขอรับสิทธิบัตรคงค้าง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการดำเนินการ ดังกล่าวแล้ว กระบวนการจดทะเบียนสิทธิบัตรยังคงมีความล่าช้าและไม่สอดคล้องกับหลักสากล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิบัตร ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย สิทธิบัตรของไทยให้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ตลอดจนมีกระบวนการ ขั้นตอน และระบบการขอรับความคุ้มครองที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางนิติบัญญัติโดยการตราพระราชบัญญัติ

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับ สังกมไทยหรือไม่ อย่างไร

(๑) หลายประเทศได้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ให้เป็นไป ในทิศทางเดียวกันมากขึ้น เพื่อลดอุปสรรคในการยื่นขอรับความคุ้มครองและเพิ่มประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรให้มีมาตรฐาน เช่น การปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอน การตรวจสอบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีมาช่วย ในการตรวจสอบและรองรับการยื่นคำขอและตรวจสอบคำขอในระบบอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้ง หลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มประชาคมแอนเดียน เปรู เป็นต้น ได้มีการแก้ไขกฎหมาย ให้รองรับหลักการเพื่อคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนแล้ว นอกจากนี้ การแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรเป็นการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามความตกลง ว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS) ที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) มีพันธกรณีที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับความตกลง ดังกล่าว

(๒) กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดขั้นตอนและวิธีการขอรับความคุ้มครอง การออกแบบผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดอุปสรรคแก่นักออกแบบและผู้ประกอบการ ในการยื่นขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ได้จัดทำความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระหว่างประเทศขึ้น เพื่อเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนการออกแบบ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๖๘ หลายประเทศจึงได้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีความตกลง ดังกล่าว ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ขอสามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนลดขั้นตอนและความยุ่งยากด้านพิธีการ (Formality) โดยไม่จำเป็นต้องแยกยื่นคำขอในแต่ละประเทศ (National application) ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนจากภาษาและกระบวนการที่แตกต่างกัน โดยปัจจุบันความตกลงกรุงเฮกฯ ภายใต้กรมสารเจนีวาฯ มีสมาชิกซึ่งประกอบด้วยประเทศและองค์การระหว่างรัฐจำนวน ๖๖ รัฐ/องค์การ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น และประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ เนการาบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐ สังกมนิยมเวียดนาม

๔. การรับฟังความคิดเห็น

- ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว
- ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร
ไม่มีกฎหมายอื่นที่มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรในการใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) อาจถูกจำกัด
ในกรณีการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อให้สามารถบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรเพื่อส่งออกเภสัชภัณฑ์
ไปยังประเทศที่มีความขาดแคลนยาหรือไม่มีศักยภาพในการผลิตยา หรือมีแต่ไม่เพียงพอด้วย

**๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร
ไม่มี**

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

(๑) การแก้ไขกระบวนการ ขั้นตอน และระบบการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตาม
ร่างพระราชบัญญัติฯ จะทำให้ขั้นตอนการขอรับความคุ้มครองต่างๆ ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติตาม
อีกทั้งมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เช่น เปลี่ยนจาก
ระบบการจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรเป็นการจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตร และ
ตัดขั้นตอนการเรียกให้ชำระค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาและค่าธรรมเนียมการออกสิทธิบัตร
ในส่วนของสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
ในการประกอบธุรกิจและส่งเสริมการค้าการลงทุนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย

(๒) การเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกฯ จะช่วยอำนวยความสะดวกในการยื่น
คำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ โดยยื่นคำขอระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว
แต่สามารถขอรับความคุ้มครองได้ในหลายประเทศ ดังนั้น ในส่วนนี้ นอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการไทยในการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศแล้ว
ยังเป็นการส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศอีกด้วย

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กระทรวงพาณิชย์โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะดำเนินการจัดอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ตามหลักเกณฑ์ กระบวนการ ขั้นตอน และระบบการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ อนุสิทธิบัตร และสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่แก้ไขปรับปรุงใหม่ ดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดตั้งกลุ่มงานใหม่เพื่อรองรับการดำเนินการตามพันธกรณีของความตกลงกรุงเฮกฯ โดยกลุ่มงานดังกล่าวมีภารกิจเกี่ยวกับการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ เช่น การตรวจคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ การประสานงานกับองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และการให้คำแนะนำแก่ประชาชน เป็นต้น รวมทั้งการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตรดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน โดยจะใช้เวลาเตรียมการ ๓๖๐ วัน นับแต่วันประกาศร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในราชกิจจานุเบกษา

๗.๓ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ระหว่างปรับปรุงและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบสิทธิบัตรการประดิษฐ์ อนุสิทธิบัตร (e-Patent) และการออกแบบผลิตภัณฑ์ (e-Design) ทั้งระบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรองรับคำขอระหว่างประเทศที่ยื่นขอรับความคุ้มครองตามความตกลงกรุงเฮกฯ ภายใต้กรมสารเจนีวา

๗.๔ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการสัมมนาเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่แก้ไขปรับปรุงใหม่เป็นประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไปและรับฟังความคิดเห็นจากผู้อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อประกาศร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในราชกิจจานุเบกษา กรมฯ จะดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้และสาระสำคัญในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตรรวมถึงการดำเนินการตามพันธกรณีของความตกลงกรุงเฮกฯ ภายใต้กรมสารเจนีวา นอกจากนี้ กรมฯ จะดำเนินการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงสาระสำคัญ กระบวนการ ขั้นตอน และระบบสิทธิบัตรตามร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา www.ipthailand.go.th ต่อไป

๗.๕ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก เป็นจำนวน ๓๐,๐๗๙,๐๐๐ บาท (สามสิบล้านเจ็ดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) อัตราค่าจ้างที่ต้องใช้ ๔๒ อัตรา อัตราค่าจ้างที่มีอยู่แล้ว ๓๔ อัตรา (ข้าราชการ ๒๕ อัตรา ลูกจ้างประจำ ๒ อัตรา และพนักงานราชการ ๗ อัตรา) อัตราค่าจ้างที่ต้องเพิ่มขึ้น ๘ อัตรา (ข้าราชการ ๕ อัตรา และพนักงานราชการ ๓ อัตรา)

(รายละเอียดการคำนวณต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของรัฐปรากฏตามเอกสารแนบ)

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

- เชิงบวก

(๑) การยกเว้นพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่..) พ.ศ. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรให้สะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับหลักสากลยิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ สร้างแรงจูงใจในการประดิษฐ์คิดค้น และส่งเสริมบรรยากาศการค้าการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งเป็นเจ้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในระบบการคุ้มครองนวัตกรรมและเทคโนโลยีภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรของไทย นอกจากนี้ ยังมีผลต่อการยกอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ และรายงานการประเมินผลดัชนีนวัตกรรมโลกของสถาบันจัดอันดับนานาชาติอีกด้วย

(๒) หากสามารถรับจดทะเบียนสิทธิบัตรได้เร็วขึ้น จะช่วยให้ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs และ Startup สามารถนำสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้เร็วขึ้น สร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งอาจนำไปใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากยิ่งขึ้นและยังช่วยสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพทางเศรษฐกิจ รวมทั้งพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของ SMEs และ Startup ไทยได้อย่างยั่งยืน

(๓) การระบุแหล่งที่มาในคำขอรับสิทธิบัตรจะเป็นการป้องกันการยกยอกใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย และทำให้มีการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างครบถ้วนก่อนยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แท้จริงมีโอกาสควบคุมการเข้าถึงและรับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด

(๔) การแก้ไขกระบวนการ ขั้นตอน และระบบการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตามร่างพระราชบัญญัติฯ จะทำให้ขั้นตอนการขอรับความคุ้มครองต่างๆ ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติตาม อีกทั้งมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เช่น เปลี่ยนจากระบบการจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรเป็นการจดทะเบียนการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตร และตัดขั้นตอนการเรียกให้ชำระค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาและค่าธรรมเนียมการออกสิทธิบัตรในส่วน of สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการประกอบธุรกิจและส่งเสริมการค้าการลงทุนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอีกด้วย

(๕) การเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกฯ จะช่วยอำนวยความสะดวกในการยื่นขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ โดยยื่นคำขอระหว่างประเทศเพียงครั้งเดียว โดยสามารถขอรับความคุ้มครองได้ในหลายประเทศ ดังนั้น ในส่วนนี้นอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการไทยในการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศแล้วยังเป็นการส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศอีกด้วย

- เชียงลบ

(๑) ผู้ขอรับสิทธิบัตรอาจได้รับผลกระทบจากการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติที่สูงขึ้น เนื่องจากค่าธรรมเนียมในปัจจุบันไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงมากกว่า ๑๗ ปี จึงไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพและสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อีกทั้งค่าธรรมเนียมที่ต่ำเกินไปไม่จูงใจให้ผู้ยื่นคำขอใช้ความระมัดระวังในการจัดเตรียมคำขอรับสิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม เพื่อลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นแก่นักประดิษฐ์ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการรายย่อย กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะเสนอกฎกระทรวงเพื่อลดค่าธรรมเนียมให้กับผู้ยื่นคำขอที่เป็นบุคคลธรรมดา Startup หรือ SMEs รวมทั้งลดค่าธรรมเนียมให้กับผู้ยื่นคำขอผ่านระบบ E-Filing และยกเว้นค่าธรรมเนียมให้กับสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มูลนิธิหรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสาธารณกุศล การศึกษา การศาสนา หรือการสังคมสงเคราะห์ หรือหน่วยงานของรัฐที่ใช้รัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการสิทธิบัตรกำหนด

(๒) กระบวนการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing) ที่แก้ไขปรับปรุงใหม่เพื่อใช้ประโยชน์จากมาตรา ๓๑ bis ของ TRIPS Agreement อาจทำให้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรถูกจำกัดเพิ่มขึ้น เนื่องจากกระทรวง ทบวง กรม สามารถบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรเพื่อส่งออกยาไปยังประเทศที่มีความขาดแคลนและไม่มีความสามารถในการผลิตยานั้นได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จึงได้กำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถอุทธรณ์คำสั่ง ค่าตอบแทน เงื่อนไข และข้อจำกัดตามคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ไปยังศาลได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อทบทวนการใช้ดุลพินิจได้

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

- เชียงบวก

(๑) ระบบการคุ้มครองสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการคิดค้นและสร้างสรรค์ ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งมีสินค้าและบริการใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนออกสู่ตลาดมากยิ่งขึ้น เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการแขนงต่างๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนในสังคม เกิดการลงทุน การจ้างงาน และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมทั้งได้รับองค์ความรู้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(๒) สร้างความมั่นใจให้กับนักวิจัยและนักลงทุนว่าจะได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมจากการสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพด้วยการได้รับการปกป้องภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา

(๓) สร้างสังคมที่มีความตระหนักรู้ ห่วงแหนกรักษาทรัพย์สินทางปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐ โดยมีการบูรณาการฐานข้อมูล

การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๔๓ และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

(๔) ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการขยายขอบเขตแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้ไปยั้ง การออกแบบผลิตภัณฑ์บางส่วน และสามารถต่ออายุความคุ้มครองรวมกันสูงสุดถึง ๑๕ ปี ซึ่งจะสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการในการสร้างสรรค์ผลงานและส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ จึงเป็นการส่งเสริมการสร้างสรรค์ การประกอบธุรกิจ และการค้าการลงทุนในภาพรวมของประเทศไทยอีกทางหนึ่ง

(๕) ประชาชนได้รับบริการจากภาครัฐที่สะดวก รวดเร็ว และทันสมัยมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเสริมสร้างระบบนิเวศให้แก่สังคมได้อย่างยั่งยืน

- เชิงลบ

การขยายอายุความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็น ๑๕ ปี ทำให้อาจมีการผูกขาดการใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

ไม่มี

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ไม่มี

๙. การทบทวนค่าธรรมเนียม

กระทรวงพาณิชย์ได้ทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามหลักเกณฑ์ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๒๐๐/๑๓๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๒๐๐/๖๐๐๐๑๑ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓ แล้วในด้านต่างๆ ดังนี้

๙.๑ ต้นทุนในการดำเนินการ

(๑) รายได้

กรมทรัพย์สินทางปัญญามีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการจดทะเบียนคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร โดยมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการขอรับสิทธิบัตร โดยนำรายได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน โดยมีรายได้ค่าธรรมเนียมจากสิทธิบัตร ดังนี้

รายได้	ปีงบประมาณ				
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
รวม ค่าธรรมเนียม	๑๓๒,๗๐๘,๓๘๕	๑๔๙,๒๔๙,๔๓๘	๑๖๑,๘๗๖,๕๙๐	๑๖๔,๙๙๑,๗๒๐	๑๗๑,๐๓๖,๙๗๕

รายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรในแต่ละปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ มีมูลค่ามากกว่า ๑๓๐ ล้านบาท และมีจำนวนสูงขึ้นทุกปี โดยส่วนใหญ่มาจากค่าธรรมเนียมรายปี ค่าค่าขอจดทะเบียน ค่าออกสิทธิบัตร และมีค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้ซึ่งมีมูลค่าไม่สูงมาก เช่น ใบแทนสิทธิบัตร ค่าคัดค้าน ค่าขอให้ตรวจสอบอนุสิทธิบัตร และค่าขออื่นๆ เป็นต้น

(๒) ต้นทุน

ต้นทุนในการดำเนินการจดทะเบียนการประดิษฐ์และออกสิทธิบัตร ได้แก่ เงินเดือนและค่าตอบแทนบุคลากร ค่าระบบคอมพิวเตอร์ ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสู่ข้อมูลและเอกสาร ค่าจัดส่งเอกสาร ค่าพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร ค่าติดต่อสื่อสารและประสานงาน เป็นต้น

**ต้นทุนต่อหน่วยในการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนคุ้มครองสิทธิ
ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑**

ประเภทของงาน	ต้นทุนรวม	ปริมาณ	หน่วย นับ	ต้นทุนต่อหน่วย
รับจดทะเบียนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร	๙๑,๖๙๑,๓๐๒.๒๒	๔,๘๕๖	คำขอ	๑๘,๘๘๒.๐๖
บริการจดทะเบียน เปลี่ยนแปลงหลังรับ จดทะเบียน อนุสิทธิบัตร	๖,๙๖๕,๑๔๕.๑๙	๓๕๕	คำขอ	๑๙,๖๒๐.๑๓

(หน่วย : บาท)

ต้นทุนเฉลี่ยในการบริการรับจดทะเบียนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตรตามรายงานผลการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีต้นทุนรวม ๙๑,๖๙๑,๓๐๒.๒๒ บาท โดยมีปริมาณคำขอจดทะเบียนที่ดำเนินการจำนวน ๔,๘๕๖ คำขอ คิดเป็นต้นทุนต่อหน่วย ๑๘,๘๘๒.๐๖ บาท

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการดำเนินการในคดีแพ่งหรือคดีอาญาเกี่ยวกับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร อาจมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่างๆ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คุุ่ความหรือบุคคลผู้มีส่วนในกระบวนการดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมให้แก่ภาครัฐในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าธรรมเนียมศาล หรือค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี เป็นต้น

**ต้นทุนต่อหน่วยในการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนคุ้มครองสิทธิ
ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒**

ประเภทของงาน	ต้นทุนรวม	ปริมาณ	หน่วย นับ	ต้นทุนต่อหน่วย
รับจดทะเบียนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร	๗๙,๔๖๑,๔๙๑.๐๒	๖,๓๗๖	คำขอ	๑๒,๔๖๒.๕๙
บริการจดทะเบียน เปลี่ยนแปลงหลังรับ จดทะเบียน อนุสิทธิบัตร	๖,๐๓๖,๑๓๒.๐๒	๕๒๒	คำขอ	๑๑,๕๖๓.๔๗

(หน่วย : บาท)

ต้นทุนเฉลี่ยในการบริการรับจดทะเบียนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ตามรายงาน ผลการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีต้นทุนรวม ๗๙,๔๖๑,๔๙๑.๐๒ บาท โดยมีประมาณค่าจดทะเบียนที่ดำเนินการจำนวน ๖,๓๗๖ ค่าขอ คิดเป็น ต้นทุนต่อหน่วย ๑๒,๔๖๒.๕๙ บาท

(๓) ความคุ้มค่า

(๓.๑) ความคุ้มค่าในการดำเนินงานของภาครัฐ

ข้อมูลรายได้และต้นทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิบัตร ตามตาราง ในหัวข้อ ๙.๑ มีดังนี้

ปีงบประมาณ	รายได้	ต้นทุน	ส่วนต่าง
พ.ศ. ๒๕๖๑	๑๖๑,๖๖๘,๓๔๐.๐๐	๙๑,๖๙๑,๓๐๒.๒๒	๖๙,๙๗๗,๐๓๗.๗๘
พ.ศ. ๒๕๖๒	๑๖๔,๙๙๑,๗๒๐.๐๐	๗๙,๔๖๑,๔๙๑.๐๒	๘๕,๕๓๐,๒๒๘.๙๘

(หน่วย : บาท)

เมื่อพิจารณาถึงรายได้และต้นทุนแล้ว จะเห็นได้ว่า รายได้จาก ค่าธรรมเนียมมีมากกว่าต้นทุนในการดำเนินงาน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีส่วนต่าง ประมาณ ๘๕ ล้านบาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีส่วนต่างประมาณ ๖๙ ล้านบาท โดย กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้นำส่งรายได้ค่าธรรมเนียมจากการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหมด เป็นรายได้แผ่นดิน ซึ่งการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับสิทธิบัตรนี้มีลักษณะเป็นการจัดเก็บเพื่อต้นทุน การตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร และเป็นค่าตอบแทนในสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่ ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรได้รับตลอดระยะเวลาการคุ้มครองของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้น

(๓.๒) ความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

ค่าธรรมเนียมในการขอรับสิทธิบัตรที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรต้องชำระ (อัตราปัจจุบัน) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมและการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับสิทธิบัตร

หรืออนุสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๔๗

(คำนวณตามขั้นตอนการออกสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร)

ประเภท	ระยะเวลา ความ คุ้มค่า	คำขอรับ สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	คำขอให้ ตรวจสอบ การ ประดิษฐ์	การ ประกาศ โฆษณา	สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	ค่าธรรมเนียม รายปี (ชำระ คราวเดียว)	รวม ค่าธรรมเนียม	เฉลี่ย ค่าธรรมเนียม ต่อปี
สิทธิบัตร การ ประดิษฐ์	๒๐ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ	๕๐๐	๒๕๐	๒๕๐	๕๐๐	๑๔๐,๐๐๐	๑๔๑,๕๐๐	๗,๐๗๕
สิทธิบัตร การ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์	๑๐ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ	๒๕๐	๐	๒๕๐	๕๐๐	๗,๕๐๐	๘,๕๐๐	๘๕๐

ประเภท	ระยะเวลา ความ คุ้มครอง	คำขอรับ สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	คำขอให้ ตรวจสอบ การ ประดิษฐ์	การ ประกาศ โฆษณา	สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	ค่าธรรมเนียม รายปี (ชำระ คราวเดียว)	รวม ค่าธรรมเนียม	เฉลี่ย ค่าธรรมเนียม ต่อปี
อนุ สิทธิบัตร	๖ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ โดยอาจขอ ต่ออายุได้ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๒ ปี	๒๕๐	๒๕๐	๐	๕๐๐	๒,๐๐๐	๓,๐๐๐	๓๐๐

(หน่วย : บาท)

เมื่อคำนวณค่าธรรมเนียมต่อปีแล้ว จะเห็นได้ว่า ค่าธรรมเนียมนี้ไม่ได้เป็นภาระแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เนื่องจากมีค่าธรรมเนียมเฉลี่ยต่อปีสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ๗,๐๗๕ บาทต่อปี สำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เพียง ๘๕๐ บาทต่อปี และสำหรับอนุสิทธิบัตรเพียง ๓๐๐ บาทต่อปี เท่านั้น ซึ่งกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมคำขอรับสิทธิบัตรมิได้เป็นภาระของผู้ขอรับสิทธิบัตรอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ อัตราค่าธรรมเนียมนี้เป็นอัตราที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตรครั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์จึงเห็นควรปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมขึ้น โดยได้เสนอบัญญัติอัตราค่าธรรมเนียมทำร่างพระราชบัญญัติ โดยกระทรวงพาณิชย์จะออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บจริงไม่เกินอัตราค่าธรรมเนียมทำร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งประมาณการว่าจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของบัญญัติอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าว

**ประมาณการค่าธรรมเนียมในการขอรับสิทธิบัตรที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรต้องชำระ
ตามกฎกระทรวงที่กระทรวงพาณิชย์จะแก้ไขปรับปรุง
(โดยคำนวณจากอัตราร้อยละ ๕๐ ของบัญญัติอัตราค่าธรรมเนียมทำร่างพระราชบัญญัติ)**

ประเภท	ระยะเวลา ความ คุ้มครอง	คำขอรับ สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	คำขอให้ ตรวจสอบ การ ประดิษฐ์	การ ประกาศ โฆษณา	สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	ค่าธรรมเนียม รายปี	รวม ค่าธรรมเนียม	เฉลี่ย ค่าธรรมเนียม ต่อปี
สิทธิบัตร การ ประดิษฐ์	๒๐ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ	๑,๗๕๐	๕,๐๐๐	๐	๒,๕๐๐	๒๒๐,๐๐๐	๒๒๘,๒๕๐	๑๑,๔๑๒.๕๐
สิทธิบัตร การ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์	๕ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ โดยอาจ ขอต่ออายุ ได้ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๕ ปี	๑,๕๐๐	๐	๐	๕๐๐	๓๔,๕๐๐	๓๖,๕๐๐	๒,๔๓๓.๓๓

ประเภท	ระยะเวลา ความ คุ้มครอง	ค่าขอรับ สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	ค่าขอให้ ตรวจสอบ การ ประดิษฐ์	การ ประกาศ โฆษณา	สิทธิบัตร/ อนุ สิทธิบัตร	ค่าธรรมเนียม รายปี	รวม ค่าธรรมเนียม	เฉลี่ย ค่าธรรมเนียม ต่อปี
อนุ สิทธิบัตร	๖ ปี นับแต่วัน ยื่นคำขอ โดยอาจ ขอต่ออายุ ได้ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๒ ปี	๑,๕๐๐	๕,๐๐๐	๐	๑,๐๐๐	๓,๐๐๐ + ๗,๐๐๐ + ๑๑,๐๐๐	๒๘,๕๐๐	๒,๘๕๐.๐๐

(หน่วย : บาท)

ค่าธรรมเนียมเฉลี่ยรายปีของสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรตามประมาณการของกระทรวงพาณิชย์ตามอัตราที่แก้ไขใหม่ได้ปรับเพิ่มขึ้น โดยค่าธรรมเนียมเฉลี่ยต่อปีสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ๑๑,๔๖๒.๕๐ บาทต่อปี สำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เพียง ๒,๔๓๓.๓๓ บาทต่อปี และสำหรับอนุสิทธิบัตรเพียง ๒,๘๕๐ บาทต่อปี ซึ่งกระทรวงพาณิชย์เห็นว่ามีความเหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ค่าธรรมเนียมตามตารางนี้เป็นการประมาณการจากอัตราค่าธรรมเนียมที่กระทรวงพาณิชย์จะประกาศใช้ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้นำค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาไปรวมในค่าธรรมเนียมค่าขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรเพื่อลดขั้นตอนที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรต้องมาดำเนินการ นอกจากนี้ ผู้ทรงสิทธิบัตรอาจเลือกชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามที่ได้ใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรการประดิษฐ์จริงโดยไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีจนครบกำหนดอายุความคุ้มครอง หรืออาจเลือกที่จะไม่ต่ออายุสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์หรืออนุสิทธิบัตรได้ ซึ่งจะทำให้ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมบางส่วนด้วย

ในมุมมองของภาคธุรกิจ สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรก่อให้เกิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ กรรมวิธี หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรสามารถนำสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์จากการผลิต ใช้ จำหน่าย หรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้น ซึ่งการมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวนี้นี้ช่วยให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไม่มีคู่แข่งในผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีนั้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรสามารถมีรายได้ตอบแทนธุรกิจมากขึ้น นอกจากนี้ สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรยังเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถอนุญาตให้ใช้สิทธิ หรือโอนสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หรือเพื่อประกอบการประเมินมูลค่าของธุรกิจ รวมถึงใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้อีกด้วย

ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ศึกษาอัตราค่าธรรมเนียมของต่างประเทศเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาปรับอัตราค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยแล้ว

๙.๒ ความทันสมัยของกฎหมายที่กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เป็นไปตามอัตราที่กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมและการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับเป็นเวลาประมาณ ๑๗ ปีแล้ว จึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ทั้งนี้ บัญชีอัตราค่าธรรมเนียมท้ายร่างพระราชบัญญัติที่เสนอในร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. นี้ เป็นบัญชีกำหนดอัตราขั้นสูงซึ่งกระทรวงพาณิชย์จะออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราในบัญชีดังกล่าว จึงเห็นควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อให้สามารถใช้บังคับได้เป็นระยะเวลานาน ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมโดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ การส่งเสริมนวัตกรรม รวมถึงจะลดค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) หรือบุคคลหรือวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (SMEs) หรือองค์กรต่างๆ เช่น ส่วนราชการ สถาบันวิจัย เพื่อช่วยลดภาระและส่งเสริมให้มีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรด้วย

(๑) อัตราค่าธรรมเนียมเมื่อเทียบกับดัชนีเศรษฐกิจ

(๑.๑) รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อคน

ปี	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒
GDP ณ ราคาตลาด (ล้านบาท)	๗,๖๑๔,๔๐๗	๘,๔๐๐,๖๕๔	๙,๐๗๖,๓๐๑	๙,๗๐๖,๙๒๙	๙,๖๕๘,๖๖๔
GDP ต่อจำนวนประชากร (บาท)	๑๑๘,๘๗๗	๑๓๐,๓๙๘	๑๔๐,๐๗๙	๑๔๘,๙๕๒	๑๔๗,๓๖๔
GDP แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ล้านบาท)	๖,๘๔๘,๖๐๕	๗,๑๘๘,๘๓๙	๗,๕๗๙,๕๕๙	๗,๗๑๐,๓๕๖	๗,๖๕๓,๔๓๒
อัตราการขยายตัวของ GDP แบบ ปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ร้อยละ)	๔.๒	๕	๕.๔	๑.๗	-๐.๗
รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	๕,๓๕๗,๒๙๖	๕,๙๘๙,๕๒๕	๖,๕๙๘,๕๘๑	๗,๐๒๓,๐๙๕	๖,๙๒๒,๘๕๑
รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร (บาท)	๘๓,๖๓๘	๙๒,๙๗๒	๑๐๑,๘๓๙	๑๐๗,๗๖๙	๑๐๕,๖๒๓
ประชากร (ล้านคน)	๖๔.๐๕๓	๖๔.๔๒๓	๖๔.๗๙๔	๖๕.๑๖๘	๖๕.๕๕๓

ปี	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗
GDP ณ ราคาตลาด (ล้านบาท)	๑๐,๘๐๘,๑๔๒	๑๑,๓๐๖,๙๐๗	๑๒,๓๕๗,๓๔๔	๑๒,๙๑๕,๑๕๙	๑๓,๒๓๐,๓๐๖
GDP ต่อจำนวนประชากร (บาท)	๑๖๓,๙๕๖	๑๗๐,๔๖๗	๑๘๕,๑๕๙	๑๙๒,๓๒๗	๑๙๕,๘๐๗
GDP แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ล้านบาท)	๘,๒๒๗,๙๕๓	๘,๒๙๖,๕๔๙	๘,๙๐๒,๘๒๔	๙,๑๔๒,๐๗๗	๙,๒๓๒,๐๘๙
อัตราการขยายตัวของ GDP แบบ ปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ร้อยละ)	๗.๕	๐.๘	๗.๒	๒.๗	๑
รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	๗,๖๕๓,๑๒๒	๘,๒๙๕,๖๗๑	๘,๘๓๒,๙๘๘	๑๐,๐๐๕,๑๔๕	๑๐,๓๓๕,๔๓๓
รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร (บาท)	๑๑๖,๐๙๕	๑๒๐,๑๔๕	๑๔๗,๓๓๕	๑๔๘,๙๙๓	๑๕๒,๙๖๓
ประชากร (ล้านคน)	๖๕.๙๒๑	๖๖.๓๒๙	๖๖.๗๓๙	๖๗.๑๕๒	๖๗.๕๖๘

ปี	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
GDP ณ ราคาตลาด (ล้านบาท)	๑๓,๗๔๓,๔๗๘	๑๔,๕๙๐,๓๓๗	๑๕,๔๘๘,๖๖๔	๑๖,๓๖๘,๗๑๑	๑๖,๘๙๘,๐๘๖
GDP ต่อจำนวนประชากร (บาท)	๒๐๒,๑๕๒	๒๑๓,๕๕๓	๒๒๕,๑๒๖	๒๓๖,๘๖๐	๒๔๓,๗๘๗
GDP แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ล้านบาท)	๙,๕๒๑,๔๒๖	๙,๘๔๘,๕๐๒	๑๐,๒๕๙,๙๔๑	๑๐,๖๘๙,๗๙๑	๑๐,๙๓๒,๐๖๖
อัตราการขยายตัวของ GDP แบบ ปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) (ร้อยละ)	๓.๑	๓.๔	๔.๒	๔.๒	๒.๓
รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	๑๐,๖๘๙,๖๗๑	๑๑,๔๑๖,๕๙๖	๑๒,๑๖๖,๑๕๐	๑๒,๘๐๑,๓๖๓	๑๓,๓๖๔,๑๐๖
รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากร (บาท)	๑๕๗,๒๓๓	๑๖๗,๑๐๐	๑๗๖,๘๓๔	๑๘๕,๒๔๐	๑๙๒,๘๐๓
ประชากร (ล้านคน)	๖๗.๙๘๖	๖๘.๓๒๒	๖๘.๘	๖๙.๑๐๗	๖๙.๓๑๕

*GDP ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ที่มา : สถิติบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=ni_page

ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔

จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๖๒ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อจำนวนประชากรมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี และหากพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่แท้จริง โดยใช้ข้อมูล GDP แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีฐาน ๒๕๔๕) พบว่า ปี ๒๕๖๒ GDP แบบปริมาณลูกโซ่มีจำนวน ๑๐,๙๓๒,๐๖๖ ล้านบาท เติบโตสูงถึงร้อยละ ๑๕๙.๖๒ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๘ ที่มีจำนวน ๖,๘๔๘,๖๐๕ ล้านบาท และเมื่อพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศและประชากร จากข้อมูลรายได้ประชาชาติ และรายได้ประชาชาติต่อจำนวนประชากร พบว่าการขยายตัวของรายได้ประชาชาติในปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๓,๓๖๔,๑๐๖ ล้านบาท เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ ๒๔๙.๔๕ หรือกว่า ๒ เท่าตัวเมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๘ ที่มีจำนวน ๕,๓๕๗,๒๙๖ ล้านบาท เช่นเดียวกับรายได้ประชาชาติต่อจำนวนประชากรที่สะท้อนถึงความสามารถในการจ่าย ในปี ๒๕๖๒ ประชากรมีรายได้ประชาชาติต่อหัวจำนวน ๑๙๒,๘๐๓ บาท เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ ๒๓๐.๔๙ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๘ ที่มีจำนวน ๘๓,๖๔๘ บาท ซึ่งมีการขยายตัวที่มากกว่าและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ

จากข้อมูลดัชนีทางเศรษฐกิจดังกล่าว กระทรวงพาณิชย์จึงเห็นสมควรแก้ไขปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

(๒) อัตราค่าธรรมเนียมในต่างประเทศ

สิทธิบัตรการประดิษฐ์

(โดยกำหนดค่าธรรมเนียมของประเทศไทยในอัตราร้อยละ ๕๐
ของบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมทำยร่างพระราชบัญญัติ)

ลำดับ	รายการ	ไทย	สหรัฐอเมริกา ^๑	สหภาพยุโรป ^๒	ญี่ปุ่น ^๓	เกาหลีใต้ ^๔	สิงคโปร์ ^๕
๑	คำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์	ฉบับละ ๑,๗๕๐	ฉบับละ ๙,๖๔๙	ฉบับละ ๙,๕๖๖	ฉบับละ ๔,๑๐๑	ฉบับละ ๑,๘๑๕	ฉบับละ ๓,๖๖๖
๒	คำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์	ข้อถือสิทธิไม่เกิน ๑๐ ข้อ ฉบับละ ๕,๐๐๐ ข้อถือสิทธิข้อที่ ๑๑ ขึ้นไป ข้อละ ๑,๐๐๐	ฉบับละ ๒๔,๑๒๒ + ข้อถือสิทธิตั้งแต่ข้อที่ ๒๑ เป็นต้นไป ข้อละ ๓,๐๑๕	ฉบับละ ๖๒,๕๔๔ ข้อถือสิทธิข้อที่ ๑๖ ถึง ๕๐ ข้อละ ๙,๐๑๔ และตั้งแต่ข้อที่ ๕๑ เป็นต้นไป ข้อละ ๒๒,๔๔๒	ฉบับละ ๔๐,๔๒๐ + ข้อถือสิทธิละ ๑๑๗๒	ฉบับละ ๓,๙๓๓ + ข้อถือสิทธิละ ๑,๒๑๐	ฉบับละ ๓๐,๙๓๖ ข้อถือสิทธิตั้งแต่ข้อที่ ๒๑ ขึ้นไป ข้อละ ๙๑๗
๓	คำคัดค้านการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์	ฉบับละ ๒,๕๐๐	ฉบับละ ๓๗๙,๙๓๒	ฉบับละ ๒๙,๙๘๔	ฉบับละ ๔,๘๓๓ + ข้อถือสิทธิละ ๗๐๓	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ฉบับละ ๑๐,๙๙๙
๔	สิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือใบแทน	ฉบับละ ๒,๕๐๐	ฉบับละ ๓๖,๑๘๔	ฉบับละ ๓๕,๓๑๙	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ฉบับละ ๔,๕๘๓ + ข้อถือสิทธิตั้งแต่ข้อที่ ๒๑ ข้อละ ๙๑๗
๕	ค่าธรรมเนียมรายปี (ตลอดอายุการคุ้มครอง ๒๐ ปี)	๒๒๐,๐๐๐	๔๐๕,๘๖๓	๙๒๒,๕๒๒	๒๐๒,๙๒๑ + ข้อถือสิทธิละ ๑๕,๗๘๗	๑๑๑,๗๘๘ + ข้อถือสิทธิละ ๒๒,๖๖๐	๑๙๕,๔๖๗

(หน่วย : บาท)

^๑ คิดราคา ณ อัตรา ๓๐.๑๕ บาท ต่อ ๑ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (USD)

^๒ คิดราคา ณ อัตรา ๓๖.๗๙ บาท ต่อ ๑ ยูโร (EUR)

^๓ คิดราคา ณ อัตรา ๐.๒๙ บาท ต่อ ๑ เยน (JPY)

^๔ คิดราคา ณ อัตรา ๐.๐๓ บาท ต่อ ๑ วอน (KRW)

^๕ คิดราคา ณ อัตรา ๒๒.๙๒ บาท ต่อ ๑ ดอลลาร์สิงคโปร์ (SGD)

สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

(โดยกำหนดค่าธรรมเนียมของประเทศไทยในอัตราร้อยละ ๕๐
ของบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมท้ายร่างพระราชบัญญัติ)

ลำดับ	รายการ	ไทย	สหรัฐอเมริกา ^๖	สหภาพยุโรป ^๗	ญี่ปุ่น ^๘	เกาหลีใต้ ^๙	สิงคโปร์ ^{๑๐}
๑	คำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์	ฉบับละ ๑,๕๐๐	ฉบับละ ๖,๖๓๔	ฉบับละ ๘,๔๖๒	ฉบับละ ๔,๖๘๖	ฉบับละ ๒,๘๖๐	ฉบับละ ๕,๗๒๙
๒	คำขอให้ตรวจสอบการออกแบบผลิตภัณฑ์	ไม่มี กระบวนการนี้	ฉบับละ ๑๙,๒๙๘	ไม่มี กระบวนการนี้	ไม่มี กระบวนการนี้	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม
๓	คำคัดค้านการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์	ฉบับละ ๗๕๐	ฉบับละ ๓๗๙,๙๓๒	ไม่มี กระบวนการนี้	ไม่มี กระบวนการนี้	ฉบับละ ๑,๓๗๕ บาท	ฉบับละ ๘,๒๔๙
๔	สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือใบแทน	ฉบับละ ๕๐๐	ฉบับละ ๒๒,๓๑๓	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม
๕	ค่าธรรมเนียมการต่ออายุสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ตลอดอายุการคุ้มครอง ๑๕ ปี)	๓๔,๕๐๐	ไม่คิด ค่าธรรมเนียม	๗,๗๒๖	๖๖,๘๖๙ (คิดเป็น ค่าธรรมเนียม รายปี)	๓๙,๖๐๐ บาท (คิดเป็น ค่าธรรมเนียม รายปี)	๑๒,๖๐๓

(หน่วย : บาท)

๙.๓ ประเภทของใบอนุญาต

(๑) สิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรเป็นหนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเมื่อมีการออกสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแล้ว ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรจะเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวตามกฎหมาย โดยผู้อื่นไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้นได้จนกว่าจะสิ้นอายุความคุ้มครอง เว้นแต่กรณีที่ได้รับการอนุญาต สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรจึงมีลักษณะต่างจากใบอนุญาตอื่นๆ ที่เป็นกรณีที่รัฐอนุญาตให้บุคคลใดๆ กระทำการ เช่น ใบอนุญาตขับรถ ใบอนุญาตขายสุรา ยาสูบ ไฟ ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานหรือร้านอาหาร เป็นต้น

^๖ คิดราคา ณ อัตรา ๓๐.๑๖ บาท ต่อ ๑ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (USD)

^๗ คิดราคา ณ อัตรา ๓๖.๗๙ บาท ต่อ ๑ ยูโร (EUR)

^๘ คิดราคา ณ อัตรา ๐.๒๙ บาท ต่อ ๑ เยน (JPY)

^๙ คิดราคา ณ อัตรา ๐.๐๒๘ บาท ต่อ ๑ วอน (KRW)

^{๑๐} คิดราคา ณ อัตรา ๒๒.๙๒ บาท ต่อ ๑ ดอลลาร์สิงคโปร์ (SGD)

โดยต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่เหมาะสมเพื่อให้กระบวนการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตรมีความน่าเชื่อถือ และเป็นการแลกเปลี่ยนกับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้น

(๒) การตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ตรวจสอบที่มีความรู้เฉพาะด้าน ต้องอาศัยข้อมูลจากฐานข้อมูลสิทธิบัตรทั่วโลก และต้องพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีในสาขาต่างๆ อยู่เสมอ รวมถึงต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานและจัดเก็บข้อมูล จึงยังคงจำเป็นต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อชดเชยต้นทุนในการดำเนินการของรัฐ

(๓) เมื่อมีการออกสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแล้ว ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรจะเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวตามที่พระราชบัญญัติสิทธิบัตรกำหนด และสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรเป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดีในกรณีที่มีข้อพิพาทด้วย จึงยังคงต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่เหมาะสมเป็นรายได้แผ่นดิน เพื่อให้รวมถึงค่าใช้จ่ายของรัฐในขั้นตอนต่างๆ เช่น การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินคดีของพนักงานอัยการ และการพิจารณาคดีของศาล เป็นต้น

๙.๔ การปรับปรุงการให้บริการ

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้พัฒนาและปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร ดังนี้

(๑) เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร จากเดิม ๓๙ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็น ๙๕ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาการปฏิบัติงานของกองสิทธิบัตร ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานกลุ่มย่อย ๔ คณะ ได้แก่ (๑) คณะทำงานด้านการบริหารจัดการคุณภาพสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร (๒) คณะทำงานด้านการจำแนกสัญลักษณ์การประดิษฐ์ (๓) คณะทำงานด้านวิชาการ และ (๔) คณะทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และกองสิทธิบัตรออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานกลุ่มย่อย ๓ คณะ ได้แก่ (๑) คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาการปฏิบัติงานของกองสิทธิบัตรออกแบบด้านการจำแนกสัญลักษณ์แบบผลิตภัณฑ์ (๒) คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาการปฏิบัติงานของกองสิทธิบัตรออกแบบด้านวิชาการ (๓) คณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาการปฏิบัติงานของกองสิทธิบัตรออกแบบด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๒) จัดทำคู่มือการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตร ฉบับปี ๒๕๖๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรในแต่ละขั้นตอน เช่น การตรวจสอบรายละเอียดการประดิษฐ์ การตรวจสอบข้อถือสิทธิ การตรวจสอบรูปเขียน และการตรวจสอบบทสรุปการประดิษฐ์ รวมถึงได้กำหนดรายละเอียดการตรวจสอบความใหม่ และขั้นการประดิษฐ์ในด้านที่มีประเด็นเฉพาะทางเทคนิค ได้แก่ ด้านเคมีและเภสัชภัณฑ์ รวมถึงเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตรที่เกี่ยวกับระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ไว้ด้วย

(๓) กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดให้บริการรับคำขอรับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาผ่านระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) เพื่อช่วยลดภาระแก่ประชาชนในการเตรียมคำขอดังกล่าวในรูปแบบกระดาษ และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางด้วย และกรมทรัพย์สินทางปัญญายังคงมีแผนการพัฒนาการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง เช่น การให้บริการออกสิทธิบัตรทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Patent) เป็นต้น นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ยังมีโครงการปรับปรุงระบบจดทะเบียนสิทธิบัตรและระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ให้สามารถขอรับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อยู่เสมอด้วย

ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญายังคงรับคำขอรับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ณ ที่ทำการกรมทรัพย์สินทางปัญญาทางไปรษณีย์ และผ่านทางสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเช่นเดิมด้วย

(๔) กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดทำสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และอนุสิทธิบัตรรูปแบบใหม่เป็นหนังสือสำคัญซึ่งปรากฏ QR Code ที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตรในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งฉบับจากระบบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และปรากฏรหัสอ้างอิง (Reference Number) ซึ่งสามารถนำไปกรอกในหน้าเว็บไซต์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนบริการตรวจสอบหนังสือสำคัญการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตรในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เช่นเดียวกัน โดยมีการออกสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตรดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นมา

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

สิทธิบัตรเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive right) ที่รัฐให้เพื่อตอบแทนความวิริยะอุตสาหะในการประดิษฐ์คิดค้น ดังนั้น การประดิษฐ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับสิทธิบัตรจะต้องผ่านการตรวจสอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่ จึงจำเป็นต้องคงระบบอนุญาตไว้ตามเดิม

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตรฯ มีการเพิ่มเติมให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสิทธิบัตรซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ เป็นไปด้วยความต่อเนื่อง

ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิบัตรมีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของอธิบดีที่เกี่ยวกับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในขั้นตอนต่างๆ ภายใต้พระราชบัญญัติฯ เช่น คำสั่งยกคำขอคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิบัตรเพราะขาดความใหม่ เป็นต้น รวมถึงให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ และปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย อันเป็นหน้าที่ที่ต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ จึงต้องมีคณะกรรมการสิทธิบัตรซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอีกไม่เกิน ๑๒ คน โดยในจำนวนดังกล่าวให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนไม่น้อยกว่า ๖ คน และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นการเปิดช่องให้มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจและการพิจารณาออกสิทธิบัตรโดยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องและเป็นกลาง จึงจำเป็นต้องกระบบคณะกรรมการไว้ตามเดิม

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

กระทรวงพาณิชย์ได้ทบทวนการกำหนดโทษอาญาในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ หน้า ๑๘ แล้ว โดยร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มีการกำหนดโทษอาญาเพิ่มเติม และกระทรวงพาณิชย์เห็นควรกำหนดโทษอาญาในพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเช่นเดิม ด้วยเหตุผลความจำเป็น ดังนี้

๑๒.๑ การกำหนดโทษอาญาเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เพื่อมิให้มีบุคคลใดนำการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิต่อผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะและการลงทุนในการคิดค้นการประดิษฐ์ กรรมวิธี หรือแบบผลิตภัณฑ์ขึ้น โดยมีลักษณะทำนองเดียวกับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินเช่นเดียวกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีการเอาไป เบียดบัง หรือกระทำการอื่นๆ เช่น ช่มชู้ หลอกหลวง เพื่อให้ได้ซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นไปเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ ซึ่งการละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในทางอาญาก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการกระทำที่เป็นการแย่งสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้สอย ผลิต จำหน่าย หรือสิทธิในการได้ดอกผลจากสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไปจากเจ้าของเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ เพียงแต่การละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไม่มีการนำตัวทรัพย์สินนั้นไป เนื่องจากสิทธิแต่เพียงผู้เดียวมิได้เป็นวัตถุมีรูปร่างที่สามารถมีการครอบครอง เช่นทรัพย์สินปกติได้

นอกจากนี้ การกระทำความผิดฐานละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรอาจก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาที่ผู้กระทำความผิดเอาไปได้เพียงตัวทรัพย์สินนั้น เนื่องจากผู้ละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรอาจใช้ประโยชน์การประดิษฐ์หรือการออกแบบที่ได้รับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแสวงหาผลประโยชน์จากการผลิต ใช้และได้ผลตอบแทนจำนวนมาก ดังนั้น การละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรจึงเป็นการกระทำต่อผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่ร้ายแรง และยังกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตลอดจนจนเป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยที่มุ่งคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือในประเทศชาติอันเป็นความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public order) ด้วย ซึ่งหากไม่มี

การกำหนดโทษอาญาไว้ ย่อมส่งผลให้ไม่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ อันจะส่งผลกระทบต่อให้ไม่มีการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างสรรค์ผลงานออกแบบใหม่ๆ ซึ่งจะกระทบต่อสาธารณชน เนื่องจากจะไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเทคโนโลยีในสาขาต่างๆ ในระยะยาวได้

๑๒.๒ การละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในหลายกรณีเป็นการผลิตสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน และคุณภาพ เช่น ยา เครื่องจักร อะไหล่รถยนต์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายจากสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานเหล่านี้ด้วย และกระทบต่อสุขภาพ (Public Health) และความปลอดภัยของประชาชนโดยรวม ดังนั้น การละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรโดยตรงแล้ว ยังเป็นการละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยที่มุ่งคุ้มครองคนในสังคมอีกด้วย

๑๒.๓ การกำหนดให้เจ้าของสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งเท่านั้น เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เนื่องจากผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรโดยทั่วไปจะฟ้องคดีเฉพาะในกรณีที่มีการละเมิดมีความมุ่งหมายทางการค้าหรือก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง ในการฟ้องคดี ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรจะต้องเตรียมคำฟ้อง จ้างทนายความ รวบรวมหลักฐาน หาบุคคลผู้มีความรู้ในสาขานั้นมาร่วมเป็นพยาน และการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลจนคดีถึงที่สุดอาจใช้ระยะเวลาเนิ่นนาน และหากผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรชนะคดีและได้รับค่าสินไหมทดแทน ยังต้องมีกระบวนการบังคับคดีซึ่งอาจมีข้อพิพาทในชั้นดังกล่าวอีกได้ ซึ่งการนำโทษอาญาออกจากพระราชบัญญัติสิทธิบัตรฯ ย่อมทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ผู้ประดิษฐ์คิดค้น และผู้ประกอบการต่างๆ เสียความเชื่อมั่นในระบบการคุ้มครองสิทธิบัตร และอาจมีผลให้การลงทุนในการประดิษฐ์คิดค้นและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ลดลงได้ การกำหนดโทษอาญาไว้เป็นมาตรการที่ป้องปรามมิให้มีการละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร หากไม่มีโทษอาญา ย่อมทำให้ความน่ายำเกรงของกฎหมายลดลง เนื่องจากผู้จะกระทำละเมิดย่อมเห็นได้ว่า ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรต้องไปดำเนินการฟ้องคดีแพ่ง ผู้กระทำละเมิด จะมีเวลาและมีโอกาสในการต่อสู้คดี รวมถึงมีเวลาจัดการกับทรัพย์สินของตนจนทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนไม่อาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินเพื่อชดเชยกับความเสียหายได้ มาตรการทางแพ่งจึงไม่อาจเป็นมาตรการเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

ในส่วนของคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ที่ให้ใช้มาตรการบังคับทางแพ่งในกรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้านั้น กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้ตระหนักถึงความมุ่งหมายที่จะให้มีโทษอาญาเท่าที่จำเป็น และให้ความสำคัญกับการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการในประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและในประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสร้างปัจจัยในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ในอีกทางหนึ่งด้วย จึงได้จัดให้บริการระงับข้อพิพาท โดยเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสามารถใช้บริการระงับข้อพิพาท ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือ ณ สถาบันอนุญาโตตุลาการที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้จัดทำบันทึกความร่วมมือด้วย หรืออาจใช้บริการไกลเกลี่ย ณ สำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งมีความร่วมมือกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาในเรื่องดังกล่าวได้ โดยการไกลเกลี่ยดังกล่าวจะช่วยระงับข้อพิพาทได้โดยรวดเร็ว ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายน้อย สามารถรักษาข้อมูลความลับและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการ รวมถึงเป็นการลดภาระในการฟ้องคดีแก่ผู้ประกอบการ และลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลด้วย

๑๒.๔ ในประเด็นเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ การที่ประเทศไทยกำหนดโทษอาญาแก่การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะแก่การกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประดิษฐ์และนักลงทุนต่างประเทศว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรถือเป็นการกระทำที่ร้ายแรง และความเชื่อมั่นดังกล่าวจะทำให้ให้นักลงทุนต่างประเทศลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงาน การลงทุน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในประเทศไทยมากขึ้นด้วย

ทั้งนี้ ประเทศต่างๆ ยังคงกำหนดโทษสำหรับความผิดในกรณีการละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร โดยมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันและยับยั้งการละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในสหภาพยุโรป เช่น สาธารณรัฐเช็ก ราชอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรโมนาโก ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ สหพันธ์รัฐรัสเซีย และประเทศในอาเซียน ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เนการาบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

๑๒.๕ การออกสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรเป็นกระบวนการที่อาศัยอำนาจจากภาครัฐ กล่าวคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญามีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร อันเป็นหนังสือสำคัญเพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรมีหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรองสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการประดิษฐ์เพื่อเป็นการตอบแทนกับการเปิดเผยการประดิษฐ์ซึ่งจะตกเป็นสาธารณสมบัติเมื่อสิ้นอายุความคุ้มครอง ดังนั้น การละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรย่อมมิใช่เป็นเพียงการละเมิดสิทธิระหว่างเอกชนเท่านั้น แต่เป็นการละเมิดต่ออำนาจรัฐด้วยเช่นกัน การคงโทษอาญาไว้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องปรามมิให้มีการละเมิดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรขึ้น

๑๓. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลยพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง

การตรวจสอบสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรต้องมีการตรวจสอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายได้กำหนดกรอบการพิจารณาอย่างกว้างไว้ ประกอบกับคำขอรับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรแต่ละฉบับมีรายละเอียดการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีดุลยพินิจในการตรวจสอบคำขอและออกคำสั่ง โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศใช้คู่มือการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตร และคู่มือคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Guidelines for Examination) เพื่อเป็นแนวทางการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานตรวจสอบคำขอของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ตลอดจนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจไปในแนวทางเดียวกัน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ทั้งนี้ คู่มือการตรวจสอบฯ ได้รับการจัดทำขึ้นโดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เช่น ตัวแทนสิทธิบัตร สำนักงานกฎหมาย และภาคประชาสังคม เป็นต้น